

De handicap + studie Monitor 2006

Studenten met een handicap moeten succesvol kunnen studeren in de opleiding van hun keuze in het hoger onderwijs. De **Wet** op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW), de **Wet** Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WgbH/cz) en binnenkort het gewijzigde art. I van het **Wetboek** van Strafrecht (strafbaarstelling discriminatie wegens handicap) bieden daarvoor het **wettelijke** kader.

handicap
studie +
expertise
centrum

Wat zijn de resultaten?

De handicap + studie Monitor 2006 brengt feiten en witte vlekken (de blauwe plekken) over studeren met een handicap of chronische ziekte in één oogopslag in kaart. De monitor 2006 is de geactualiseerde versie van de monitor 2004.

Waar gaat het over?

In het hoger onderwijs studeren in totaal 560.000 studenten. Het percentage studenten dat belemmeringen ondervindt als gevolg van lichamelijke functiebeperkingen, psychische klachten of dyslexie, ligt rond de 7 procent:

6,7% 'Gebruikerstoets studeren met een handicap', CHOICE, september 2006.

7% 'Studeren met een handicap', Verwey-Jonker Instituut, oktober 2005.

6,8% 'Secundaire analyses studentenmonitor 2003', ITS, juli 2004

De belemmeringen van deze studenten hebben, volgens het tweede onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut (oktober 2005) en CHOICE (september 2006), betrekking op:

1 Deelname aan het onderwijsproces

- bestuderen van schriftelijk studiemateriaal
54% van de studenten met handicap
- het maken van tentamens en examens
45% van de studenten met handicap
- volgen van hoorcolleges / bijeenkomsten
45% van de studenten met handicap
- maken van werkstukken, scripties en papers
41% van de studenten met handicap

Het is opvallend dat de belemmeringen van studenten met een handicap ten opzichte van de situatie volgens het eerste onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut in 2001 niet zijn afgenomen.

2 Informatievoorziening

Studenten hebben nog onverminderd (zeer) stevige kritiek op de voorlichting door de onderwijsinstellingen, constateert de Keuzegids 2006. Desondanks is de bekendheid met regelingen en voorzieningen ten opzichte van 2004 wel toegenomen. In 2006 is eenderde van de studenten is niet of onvoldoende op de hoogte van speciale faciliteiten, voorzieningen of regelingen volgens het Verwey-Jonker Instituut. In 2001 was dat nog 70-90 procent.

3 Toegankelijkheid van gebouwen en websites

Door de Stichting Bartiméus Accessibility zijn in 2006 alle internetsites van universiteiten en hogescholen beoordeeld op toegankelijkheid. Geen van de meer dan 60 onderzochte websites voldoet aan alle criteria. Accessibility heeft de internationale toegankelijkheidsrichtlijnen gehanteerd (zie: drempelvrij.nl). De resultaten zijn verkregen door korte scans van iedere site. Ook de interne studie-informatiesystemen zijn onderzocht. Het volledige onderzoek is te vinden op www.accessibility.nl. De tevredenheid over de gebouwensituatie lijkt toe te nemen. Studenten met auditieve handicaps zijn over het algemeen nog het minst tevreden over de aanpassingen in gebouwen van hun instellingen (CHOICE, september 2006).

Maatregelen van de overheid

- Plan van Aanpak 'Terugdringing belemmeringen in het hoger onderwijs voor studenten met een functiebeper-

king', Ministerie van OCW, december 2005. Het ministerie van OCW heeft van 2006 t/m 2009 in totaal € 6.000.000 gereserveerd voor de onderwijsinstellingen opdat zij in 2009 aanpassingen en voorzieningen kunnen bieden om hun onderwijssituatie aanmerkelijk meer gelijkwaardig te maken aan die van de overige studenten.

- * De Tweede Kamer heeft voor 2004/2005 éénmalig een bedrag van drie miljoen euro beschikbaar gesteld. Zowel handicap + studie als de hogescholen en universiteiten hebben met groot enthousiasme het Impulsprogramma ontwikkeld en zo'n 40 projecten uitgevoerd. Op het Impulscongres op 28 november 2005 zijn producten én resultaten van de verschillende projecten gepresenteerd.
- Europese Resolutie 'Gelijke kansen in onderwijs en opleiding voor leerlingen en studenten met een functiebeperking' (no. 5 - 6.V.2003).
- Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische (WGBH/cz) sinds 2003.
- Inclusief beleid als uitgangspunt voor overheidsbeleid. Zie: 'Kamerstuk Tweede Kamer 29 355', staatssecretaris VWS, 19-5-2004.

Ontwikkelingen in inspanningen van de onderwijsinstellingen

	2002	2004	2006
Beleid in ontwikkeling	65%	74%	70%
Geen of ad hoc beleid	30%	26%	30%
Recht op aanpassingen vastgelegd	67%	87%	97%
Specifieke voorlichting in OER etc.	53%	72%	86%
Aparte brochure	30%	49%	66%
Specifieke informatie op website	39%	59%	72%
Intakegesprekken	65%	78%	89%
Bijzondere aandacht op studievoortgang	48%	69%	89%
Hulp bij bewaken onderwijsafspraken	53%	71%	78%
Hulp bij aanvraag voorzieningen	56%	68%	75%
Bemiddeling bij stages	32%	43%	52%

Deze gegevens zijn volgens opgave van de instellingen zelf. Uit: 'Almanak Aangepast Hoger Onderwijs 2006', handicap + studie, oktober 2006

Bevindingen van de onderwijsinspectie

Uit onderzoek bij twee universiteiten en vier hogescholen constateert de onderwijsinspectie dat de instellingen streven naar het oplossen van de problematiek rond studeren met een handicap. Toch stelt de onderwijsinspectie op basis van dit onderzoek het volgende vast:

- Het beleid is slechts deels beschreven. Nergens vindt structurele evaluatie plaats.
- Studenten zijn nog vaak ontevreden over de deskundigheid van decentrale begeleiders, de uitvoering van het beleid en de samenwerking tussen de afdelingen.
- Studenten hebben meer behoefte aan duidelijkheid over procedures en verantwoordelijkheden.
- De begeleiding dient bij voorkeur in de handen van één persoon te zijn en aan een aantal eisen te voldoen.
- De informatievoorziening wordt door studenten en decanen in veel gevallen nog niet toereikend gevonden.

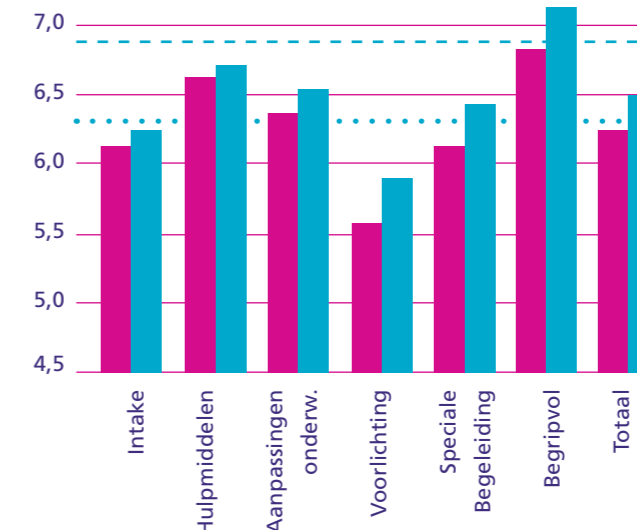
Zie: 'Studeren met een functiebeperking', Onderwijsinspectie, mei 2004

Resultaten/Prestatie indicatoren

- Studentenoordeel
- De Keuzegids van Choice is een jaarlijkse landelijke

enquête onder ruim 20.000 voltijdstudenten. Elk jaar komt bij toerbeurt een selectie van disciplines aan bod die een representatieve dwarsdoorsnede vormt van het hoger onderwijs. Sinds 2004 heeft Choice in de Keuzegids een aparte module opgenomen met vragen over studeren met een handicap. Hieronder de samengevoegde cijfers van 2004, 2005 en 2006. Opvallend is dat de oordelen van studenten zonder handicap veel positiever zijn dan die van studenten met een handicap.

Wat zijn de knelpunten? Landelijk beeld hbo, wo (over 2004, 2005 en 2006 samen) ■ HBO vt (N=2618) ■ WO vt (N=782) --- Gemiddelde van alle onder-
vraagden ●●● Gemiddelde van studenten met fb

- Studie-uitval
- Het percentage studenten met een handicap dat uitvalt in de eerste twee jaar van de studie is 2,3 x zo hoog als dat van studenten zonder handicap. In percentages: 47% versus 22%. Zie: 'Nadere analyses studentenmonitor 2002', ministerie van OCW, november 2003. Het ministerie gaat in het kader van het Plan van Aanpak meer onderzoek uitvoeren.

Gevolgen

Jaarlijks staakt (47 - 22 =) 25% van de ingestroomde studenten met een handicap ten gevolge van de functiebeperking (onnodig?) de studie. In absolute aantallen kan het over zo'n tweeduizend studenten per jaar gaan. Dit betekent verlies aan 'human capital' en heeft bovendien gevolgen voor de maatschappelijke participatie van mensen met een handicap. Daarnaast heeft het ook nog grote financiële consequenties. Er is immers sprake van een kapitaalvernietiging per 'uitgevallen gemiddelde student'.

Dé aanpak van handicap + studie: beleidskeuzes

1. handicap + studie heeft de afgelopen jaren veel instrumenten ontwikkeld voor de onderwijsinstellingen en voor de studenten.

De komende periode zal handicap + studie het gebruik van de ontwikkelde producten en diensten verder gaan stimuleren. Zoals informatievoorziening (website, tijdschrift Anders/om, brochures), instrumenten (pepmeter, studietips, beroepentest), deskundigheidsbevordering (modules, trainingen), onderzoek (resultaten) en visieontwikkeling.

Daarnaast blijft er specifieke aandacht voor:

- Monitoring op nationaal niveau; o.a. Almanak Aangepast Hoger Onderwijs en de handicap + studie monitor.
- Monitoring op internationaal niveau; voldoet Nederland aan de internationale (EU) Standaard.
- Beleidsbeïnvloeding.
- Advisering OCW / politiek.
- Netwerkontwikkeling en kennisuitwisseling met o.a. het jaarlijkse congres.
- Op de agenda houden van de problematiek d.m.v. beeldvorming; maatschappelijke aandacht: het kan wél; good-practice; luis in de pels.

2. Focus op het primaire onderwijsproces

handicap + studie wil instellingen ondersteunen in het structureel oplossen van de knelpunten in het primaire onderwijsproces, d.m.v. informatie, tools en producten. Zodat de onderwijsinstellingen de docenten en medewerkers stimuleren oplossingen te bieden. Dit is een proces van lange adem.

3. Extra injectie voor handicap + studie als steunpunt studenten

Aangezien het werken aan de verbetering van de situatie in het primair onderwijsproces pas over geruime tijd effecten voor de student gaan opleveren, is een extra injectie voor het steunpunt studenten noodzakelijk. handicap + studie kan weliswaar zelf geen structurele oplossingen bieden voor problemen die op de werkvloer spelen - hiervoor is de onderwijsinstelling verantwoordelijk - maar handicap + studie kan wel individuele ondersteuning bieden met:

- Informatiepunt (website)
- Juridische zaken
- Helpdesk algemeen met o.a. een kennisbank over handicapspecifieke voorzieningen en handicapspecifieke wet- en regelgeving
- Versterken empowerment studenten met een groot trainingenaanbod
- Digitaal studentenpanel

4. 'Specials'

Ook in de komende periode zal handicap + studie, naast de kernactiviteiten die zich op het hoger onderwijs in Nederland richten, op een aantal nauw daaraan gerelateerde terreinen actief zijn:

- **Internationalisering** (bij aanvullende projectmatige financiering). handicap + studie heeft een internationaal netwerk opgebouwd en probeert dat ook in te zetten.
- **Onderwijsbreed** handicap + studie streeft één loket voor onderwijs en handicap na. Realisatie hiervan is voorlopig nog ver weg en vraagt relatief te veel inspanning. handicap + studie zal het opgebouwde netwerk wel blijven benutten. Vooral nog richten we ons op het uitwisselen van informatie in een onderwijsbreed 'platform onderwijs en handicap'.
- **Arbeid/bedrijfsleven** handicap + studie wil meer contact leggen met het bedrijfsleven (zie ook rapport van de HBO-raad: Kennistekort in Nederland). (bij aanvullende externe financiering)